
[2022-31-RE](#)

Causa 2022-31-RE

(Davies Cellini i Cotrim Vieira c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 230-2022. Recurs d'empara

Sentència del 14 de juliol del 2022

BOPA núm. 90, del 27 de juliol del 2022

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 6 de maig del 2022, per la representació processal dels Srs. Raul i Jorge Davies Cellini i de la Sra. Andrea Cotrim Vieira, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia en el marc de la causa Diligències Prèvies 8000232/2015, per una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que declari que els recurrents tenen dret a una indemnització a càrrec de l'Estat i que declari que la "*Fiscalia*" ha de vetllar pel respecte dels drets fonamentals, entre els quals el dret a un judici de durada raonable;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 12 de maig del 2022 que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, aquesta causa;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, l'1 de juny del 2022, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. En el marc d'un presumpte delict de blanqueig de diners o valors, el 10 de novembre del 2015, la Batllia de Guàrdia (Penal) va dictar un aute en què decidia el bloqueig, el control de moviments i l'embargament dels comptes i dels béns dels recurrents, facultant expressament el Servei de Policia per completar la investigació en curs.

1.2. Atesa la inactivitat del Servei de Policia, l'1 de març del 2016, la Batllia va dictar un ofici demanant expressament l'elaboració d'un informe sobre els comptes dels recurrents. El 10 d'octubre del 2016, la Batllia va insistir en l'elaboració de l'informe sol·licitat.

1.3. Tot i haver-se queixat de la vulneració del seu dret a un judici de durada raonable en diversos escrits i haver rebut la contesta corresponent de la Batllia, el 9 d'octubre del 2020, els recurrents van presentar un escrit mitjançant el qual adjuntaven diversa documentació degudament postil·lada per tal d'acreditar que no estaven sent investigats per la comissió de cap delict a Uruguai, i que a la data dels fets els delictes de corrupció, d'associació il·lícita i de canvi de divises no estaven tipificats com a delictes precedents del blanqueig de diners.

1.4. Després d'efectuar diversos escrits d'insistiment, (el 25 de gener del 2021, el 22 de març del 2021 i el 16 de març del 2022), el 6 de maig del 2022, la representació processal dels Srs. Raul i Jorge Davies Cellini i de la Sra. Andrea Cotrim Vieira va interposar un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia, per una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació dels recurrents

- Els recurrents exposen que, el 10 de novembre del 2015, el batlle de guàrdia va ordenar el bloqueig, el control de moviments i l'embargament dels seus comptes bancaris, facultant el Servei de Policia per tal que continués la investigació. Per ofici de la Batllia de l'1 de març del 2016 es va instruir al Servei de Policia per tal que efectués un informe i control sobre els referits comptes. El 4 de març del 2016, el Servei de Policia s'excusava de fer-ho pel gran volum de feina. El 10 d'octubre del 2016, mitjançant un nou ofici de la Batllia es demanava la realització de l'informe; informe que, el 20 de juliol del 2018, el Servei de Policia afirmava que encara no havia pogut realitzar.

- Exposen també que, el 18 de novembre del 2016, van denunciar a la Batllia la vulneració del seu dret fonamental a un judici de durada raonable, denúncia ratificada mitjançant escrits del 14 de febrer del 2017 i del 14 de juny del mateix any.

- Indiquen que, mitjançant aute del 22 de març del 2017, la Batllia va trametre dues comissions rogatòries a Brasil i a Suïssa, i, que l'11 de setembre del mateix any va dictar un aute en què desestimava les seves pretensions, atès que considerava que la instrucció era encara inicial. Així mateix, el 20 de maig del 2019, la Batllia va acordar trametre una nova comissió rogatòria a Uruguai.

-
- Van presentar un escrit del 9 d'octubre del 2020 en què aportaven a les diligències prèvies documentació consistent en el testimoni de la Fiscalia d'Uruguai del 20 d'octubre del 2017, en el qual s'indicava l'absència de responsabilitat penal i la petició de cessament de les mesures cautelars, i en la sentència 14/2018 del jutge de primera instància penal, especialitzat en crim organitzat, que disposava que els delictes de corrupció, d'associació il·lícita i de canvi de divises no estaven tipificats, en els moments dels fets, com a delictes precedents del blanqueig de capitals.
 - Informen que aquest escrit va ser traslladat al Ministeri Fiscal el 19 d'octubre del 2020 i que, després de dos insistiments, el 12 d'abril del 2021, el Ministeri Fiscal es va oposar a l'aixecament de la mesura, sense referir-se als documents aportats. La Batllia va reiterar la comissió rogatòria a Uruguai el 25 d'octubre del 2021. Finalment, el 16 de març del 2022, els recurrents van realitzar un nou insistiment per l'aixecament de les mesures cautelars.
 - Denuncien de nou la inacció de la Batllia i del Ministeri Fiscal, ja que, malgrat que, de tant en tant, s'efectuen actes d'instrucció, han passat 7 anys des del bloqueig inicial dels seus comptes, i, recorden que les diligències prèvies s'han d'instruir de manera abreujada, precisa i amb celeritat.
 - Per acabar, demanen al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que declari que tenen dret a una indemnització a càrrec de l'Estat, i que declari que la "*Fiscalia*" ha de vetllar pel respecte dels drets fonamentals, entre els quals el dret a un judici de durada raonable.

2.2. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal exposa que no existeix una inactivitat injustificada en les diligències prèvies 8000232/2015, ja que des de l'adopció de les mesures cautelars sobre el patrimoni dels encausats s'han produït diligències d'instrucció, alhora que la complexitat de la investigació es deriva de l'extensió i de la seva dificultat –fets complexos i de natura socioeconòmica que afecten a multiplicitat de persones-, amb una extensió superior als 5.700 folis. Així, s'han lliurat comissions rogatòries a Brasil, a Suïssa i a Uruguai i resten encara per practicar les diligències demanades el 12 d'abril del 2021.
- No obstant això, tot i no derivar-se una dilació indeguda en la generalitat de la instrucció, sí que respecte de la petició dels recurrents en empara formulada el 9 d'octubre del 2020, s'ha de reconèixer que s'han produït diversos insistiments i que el termini de 20 mesos comptats des de la petició inicial no es pot concebre com a raonable per resoldre la concreta petició d'aixecament de les mesures cautelars.
- Per aquests motius, demana l'estimació d'aquest recurs d'empara.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. L'article 10.2 de la Constitució garanteix el dret a un judici de durada raonable. La jurisprudència d'aquest Tribunal Constitucional ha establert quins són els paràmetres que s'han de prendre en consideració per poder concloure si la durada d'un judici és o no és raonable (veg. entre d'altres, les sentències del 14 de març del 2001 -causa 2000-17-RE-, del 7 de setembre de 2005 -causa

2005-21-RE-, del 7 de maig del 2018 -causes 2017-38-RE i 2017-54-RE-, del 7 de setembre del 2018 -causa 2018-10-RE-, del 19 de desembre del 2018 -causa 2018-50-RE-, del 22 de maig del 2019 -causa 2019-14-RE, i del 13 de juliol del 2020 -causa 2020-19-RE-, o més recentment les sentències del 13 de juny del 2022 -causes 2022-15-RE i 2022-16-RE).

I aquesta doctrina del Tribunal Constitucional s'alinea amb la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans (veg. la sentència del 13 de juliol de 1983, recaiguda en el cas Zimmermann i Steiner c/ Suïssa, així com la sentència del 27 de juny del 2000, recaiguda en el cas Frydlender c/ França).

3.2. La concreció de la durada "*raonable*", com a concepte jurídic indeterminat, exigeix valorar la complexitat processal, el temps transcorregut, l'actitud processal de les parts i l'activitat dels tribunals (veg. les sentències del 25 de maig del 2007 -causa 2007-2-RE- i del 10 d'octubre del 2016 -causa 2016-8-RE), d'acord amb les peculiaritats del cas concret (veg. la sentència del 15 de desembre del 2014 -causa 2014-23-RE).

3.3. Si traslladem les consideracions anteriors al cas actual, resulta que ens trobem en la instrucció d'unes diligències prèvies, que per mandat de l'article 40 del Codi de procediment penal s'han de portar a terme de manera abreujada, precisa i amb celeritat.

En aquest cas, les diligències prèvies porten la numeració 8000232/2015 i la data inicial que ens interessa per poder analitzar si ha existit dilació indeguda respecte de la pretensió de la part recurrent és l'aute del batlle de guàrdia del 10 de novembre del 2015, el qual va acordar el bloqueig, el control de moviments i l'embargament dels comptes dels recurrents i va facultar el Servei de Policia perquè informés i controlés els comptes corrents indicats.

Aquí se situa el primer període d'inactivitat, atès que la Batllia va recordar per ofici de l'1 de març del 2016 que s'efectués l'informe sol·licitat. El 4 de març del 2016, el Servei de Policia s'excusava pel gran volum de feina, i, el 2 de juliol del 2018, la Batllia va trametre un nou ofici insistint en la realització de l'informe, i, el 20 de juliol del 2018, el Servei de Policia va respondre que encara no l'havia pogut realitzar, és a dir, que més de 2 anys i mig després encara no l'havia pogut realitzar. Durant aquest període, la part recurrent va presentar un escrit -18 de novembre del 2016- en virtut del qual denunciava la vulneració del dret a un judici de durada raonable, demanava que s'arxivessin les diligències prèvies i, subsidiàriament, que s'aixequés la mesura cautelar d'embargament i de bloqueig dels seus comptes; seguidament, va ratificar aquestes peticions el 14 de febrer del 2017 i el 14 de juny del mateix any.

Aquesta pretensió dels recurrents va ser desestimada mitjançant un aute de l'11 de setembre del 2017.

Quant a aquest primer període d'activitat, cal posar en relleu que la instrucció de la causa penal s'ha d'efectuar de manera ràpida i àgil, atès que es tracta d'unes diligències prèvies, sense que la manca de resposta o d'elaboració d'informes dels diferents serveis implicats, pugui justificar la vulneració del dret a un judici de durada raonable. Una vegada més, com ho ha reiterat en moltes ocasions aquest Tribunal Constitucional la manca de recursos humans o l'absència d'una organització eficient no pot justificar la lesió del dret fonamental a un procés de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

3.4. Existeix un segon període en què la Batllia ha emès diverses comissions rogatòries a Brasil i a Suïssa (aute del 22 de març del 2017) i a Uruguai (aute del 20 de maig del 2019) i en què si bé

s'evidència que es porta a terme una activitat d'instrucció, no es justifica tampoc el lapse de temps de més de 2 anys entre l'enviament de les primeres comissions rogatòries i el de la segona.

I, en darrer terme, el 9 d'octubre del 2020, els recurrents van demanar novament l'aixecament de les mesures cautelars, així com l'arxivament de les actuacions. Els recurrents van insistir en diverses ocasions -25 de gener del 2021, 22 de març del mateix any i 16 de març del 2022- sense que el batlle instructor s'hagi pronunciat fins ara respecte d'aquesta nova petició, malgrat el transcurs de més de 20 mesos, ja que l'escrit de conclusions del Ministeri Fiscal adjunta el recent pronunciament de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia, en què no dona lloc a les pretensions dels recurrents -aute del 22 de juny del 2022.

Nogensmenys, el Ministeri Fiscal admet la vulneració del dret a un judici de durada raonable pel que fa a la manca d'aquesta resposta concreta sobre l'aixecament de les mesures cautelars.

3.5. Aquest Tribunal Constitucional considera, a diferència del Ministeri Fiscal que delimita la vulneració del dret a un judici de durada raonable només a la concreta petició del 9 d'octubre del 2020, relativa a l'aixecament de les mesures cautelars, que la tramitació global de les diligències prèvies 8000232/2015 també infringeix el dret fonamental a un procés de durada raonable dels recurrents.

En efecte, no es poden justificar els períodes d'inactivitat enunciats, ja siguin directament imputables a l'òrgan instructor o als serveis que han de cooperar i coadjuvar en la instrucció, atès que la complexitat de la causa, que conté 14 volums i una extensió superior als 5700 folis, la naturalesa dels eventuals delictes socioeconòmics, la manca de recursos humans i l'excés de feina, no poden excusar que durant quasi tres anys no s'hagi emès un informe de control dels comptes, que les comissions rogatòries es demanin l'any 2017 i que no se'n demani una tercera fins a dos anys més tard, o que peticions introduïdes en relació amb l'aixecament d'una mesura d'embargament portin més de 20 mesos sense una resposta de l'instructor.

Així, l'activitat dels recurrents ha estat adequada en ordre a impulsar l'obtenció d'una resposta a les seves pretensions, sense que aquests períodes d'inactivitat es puguin entendre com a adequats a allò que un òrgan d'instrucció hauria d'emprar per prendre una decisió sense vulnerar el dret a un judici de durada raonable, previst a l'article 10 de la Constitució.

3.6. Quant a la petició del recurrent que es declari que el Ministeri Fiscal ha de vetllar pels drets fonamentals, no correspon al Tribunal Constitucional, en el marc cognitiu del recurs d'empara, introduir en la decisió un pronunciament declaratiu com el demanat.

3.7. En conclusió, i per tot allò que s'ha exposat, cal considerar que s'ha vulnerat el dret a la jurisdicció, en el seu vessant del dret a un judici de durada raonable.

3.8. L'estimació del recurs d'empara comporta la no imposició de les costes processals (arg. a contrari, article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar el recurs d'empara interposat per la representació processal dels Srs. Raul i Jorge Davies Cellini i de la Sra. Andrea Cotrim Vieira contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia en el marc de la causa DP 8000232/2015.

2. Declarar que s'ha vulnerat el seu dret fonamental a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

3. Declarar que els recurrents tenen dret a ser indemnitzats en la quantitat que assenyali l'òrgan competent al respecte.

4. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal dels recurrents, al president de la Batllia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 14 de juliol del 2022.

Josep-D. Guàrdia Canela Jean-Yves Caullet
President Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy Dominique Rousseau
Magistrat Magistrat